

ĐINH PHƯƠNG DUY – ĐÀO THỊ NGỌC MINH – HUỲNH VĂN SƠN (đồng Chủ biên)
ĐÀO LÊ HOÀ AN – TRẦN TUẤN ANH – ĐÀO THỊ HÀ
LƯU THỊ THU HÀ – NGÔ THÁI HÀ – NGUYỄN THỊ BÍCH HỒNG
TIÊU THỊ MỸ HỒNG – ĐỖ CÔNG NAM – VŨ THỊ THANH NGÀ

GIÁO DỤC CÔNG DÂN

6

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

ĐINH PHƯƠNG DUY – ĐÀO THỊ NGỌC MINH – HUỲNH VĂN SƠN (đồng Chủ biên)
ĐÀO LÊ HOÀ AN – TRẦN TUẤN ANH – ĐÀO THỊ HÀ
LƯU THỊ THU HÀ – NGÔ THÁI HÀ – NGUYỄN THỊ BÍCH HỒNG
TIÊU THỊ MỸ HỒNG – ĐỖ CÔNG NAM – VŨ THỊ THANH NGÀ

GIÁO DỤC CÔNG DÂN

6

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

MỤC LỤC

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

LỜI NÓI ĐẦU

GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

Bài 1: TỰ HÀO VỀ TRUYỀN THỐNG GIA ĐÌNH, DÒNG HỌ

Bài 2: YẾU THƯƠNG CON NGƯỜI

Bài 3: SIÊNG NĂNG, KIÊN TRÌ

Bài 4: TÔN TRỌNG SỰ THẬT

Bài 5: TỰ LẬP

Bài 6: TỰ NHẬN THỨC BẢN THÂN

Bài 7: ỨNG PHÓ VỚI TÌNH HUỐNG NGUY HIỂM

Bài 8: TIẾT KIỆM

Bài 9: CÔNG DÂN NƯỚC CỘNG HOÀ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Bài 10: QUYỀN VÀ NGHĨA VỤ CƠ BẢN CỦA CÔNG DÂN VIỆT NAM

Bài 11: QUYỀN CƠ BẢN CỦA TRẺ EM

Bài 12: THỰC HIỆN QUYỀN TRẺ EM

Trang

2

3

4

5

8

12

16

20

24

28

31

34

39

44

48

HƯỚNG DẪN SỬ DỤNG SÁCH

KHOẢNG ĐỘNG

Huy động kinh nghiệm, kiến thức, kỹ năng để bộc lộ cảm xúc và hiểu biết về những vấn đề liên quan đến chủ đề bài học.

KHÁM PHÁ

Tìm hiểu, khám phá kiến thức, kỹ năng qua các hoạt động đọc câu chuyện, thảo luận, quan sát tranh,...

LUYỆN TẬP

Củng cố kiến thức và thực hành các hành động cơ bản có liên quan đến đề tài qua các tình huống, bài tập.

VẬN DỤNG

Định hướng vận dụng các kiến thức, kỹ năng đã học vào các bối cảnh khác nhau qua sắm vai, xây dựng dự án, tuyên truyền,...

Hãy bảo quản, giữ gìn sách giáo khoa để dành tặng các em học sinh lớp sau!

LỜI NÓI ĐẦU

Các em thân mến!

Làm thế nào để có thể trở thành một người có lối sống văn minh, tích cực? Làm sao để trở thành một công dân có trách nhiệm, hiện đại, nhân văn? Giáo dục công dân là môn học đóng vai trò quan trọng, hỗ trợ cho các em hoàn thiện bản thân để hướng đến mục tiêu phát triển như kì vọng.

Sách **Giáo dục công dân 6** được thực hiện dựa trên ý tưởng chủ đạo: các bài học hướng đến các em, vì các em, cho các em với sự gần gũi, nhẹ nhàng. Trong từng bài học cụ thể, các hoạt động được khai thác dựa trên sự quan sát, trải nghiệm và thực hành của các em.

Trong sách, các em sẽ tìm hiểu 12 bài học: *Tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ; Yêu thương con người; Siêng năng, kiên trì; Tôn trọng sự thật; Tự lập; Tự nhận thức bản thân; Ứng phó với tình huống nguy hiểm; Tiết kiệm; Công dân nước Cộng hoà xã hội chủ nghĩa Việt Nam; Quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân Việt Nam; Quyền cơ bản của trẻ em; Thực hiện quyền trẻ em.*

Với 12 bài học thiết kế thành các hoạt động: *Khởi động/ Khám phá/ Luyện tập/ Vận dụng*, các em sẽ cảm nhận được từng ý tưởng trong mỗi bài học và dễ dàng chiếm lĩnh, vận dụng những gì đã trải nghiệm, rèn luyện,...

Hi vọng cuốn sách sẽ góp phần hỗ trợ các em phấn đấu và hoàn thiện để trở thành công dân hữu ích và hạnh phúc.

Chúc các em học tập thật hiệu quả!

TẬP THỂ TÁC GIẢ

GIẢI THÍCH THUẬT NGỮ

Dòng họ: Là những người có cùng huyết thống bao gồm các thế hệ nối tiếp nhau.
(trang 3, 6, 7)

Gia đình: Là một nhóm người chung sống và gắn bó với nhau dựa trên quan hệ hôn nhân, huyết thống, thường gồm có cha mẹ và con cái.
(trang 6, 7, 10, 33, 47, 50, 51)

Hiến pháp: Đạo luật cơ bản của nhà nước, quy định chế độ chính trị, kinh tế, xã hội, quyền và nghĩa vụ công dân.
(trang 34, 40, 42, 49)

Lao động: Hoạt động có mục đích của con người nhằm tạo ra các loại sản phẩm vật chất và tinh thần cho cá nhân, xã hội.
(trang 6, 13)

Nhận thức: Quá trình phản ánh tích cực, tự giác, sáng tạo thế giới khách quan vào trong đầu óc con người.
(trang 25)

Nghĩa vụ: Việc mà đạo đức, pháp luật bắt buộc phải làm đối với xã hội, đối với người khác và với chính mình.
(trang 3, 37, 43)

Nguy hiểm: Là có thể gây tai nạn lớn cho người và vật.
(trang 29, 30)

Quốc tịch: Căn cứ xác định công dân của một nước.
(trang 35, 37)

Quyền: Những lợi ích mà công dân được hưởng, được pháp luật thừa nhận và bảo vệ.
(trang 3, 37, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 50, 51)

Sự thật: Là những gì có thật trong cuộc sống hiện thực và phản ánh đúng hiện thực cuộc sống.
(trang 26, 46)

Tôn trọng: Tò thái độ đánh giá cao và cho là không được vi phạm hoặc xúc phạm đến.
(trang 3, 16, 17, 18, 19, 26, 45, 46)

Trẻ em: Là người dưới 16 tuổi.
(trang 3, 5, 44, 46, 47, 48, 50)

Truyền thống gia đình, dòng họ: Giá trị tốt đẹp hình thành đã lâu đời trong lối sống và nếp nghĩ, được truyền lại từ thế hệ này sang thế hệ khác.
(trang 3, 5, 6, 7)

Ứng phó: Chủ động đối phó một cách kịp thời.
(trang 29, 30)

Xã hội: Hình thức sinh hoạt chung có tổ chức của loài người ở một trình độ phát triển nhất định của lịch sử, xây dựng trên cơ sở một phương thức sản xuất xác định.
(trang 3, 34, 47, 47)

(Theo Hoàng Phê, Từ điển Tiếng Việt, NXB Từ điển bách khoa, Hà Nội, 2012)

Tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ

Sau bài học này, em có thể:

- Nêu được một số truyền thống của gia đình, dòng họ.
- Giải thích được một cách đơn giản ý nghĩa của truyền thống gia đình, dòng họ.
- Thực hiện được những việc làm cụ thể, phù hợp để giữ gìn và phát huy truyền thống của gia đình, dòng họ.

KHỞI ĐỘNG

► Quan sát những hình ảnh dưới đây và cho biết các hình ảnh đó thể hiện những truyền thống nào của gia đình, dòng họ.

KHÁM PHÁ

► Em hãy đọc các thông tin sau đây và trả lời câu hỏi:

THÔNG TIN

1. Nam lớn lên trong gia đình có truyền thống hiếu học. Nam tự hào nhất về sự nỗ lực học tập, nói được nhiều ngoại ngữ của bố, trí nhớ về các tác phẩm văn học và sự tự rèn luyện đọc thơ điển cảm của mẹ. Hôm nay, nhận được giải thưởng thuyết trình xuất sắc nhất bằng tiếng Anh, Nam cảm ơn bố mẹ và thầy cô trong niềm hạnh phúc.

2. Chị em Hà sinh ra trong một gia đình còn nhiều khó khăn về kinh tế nhưng bố mẹ luôn yêu thương, dạy bảo hai chị em Hà hết lòng. Không chỉ như vậy, bố mẹ Hà còn luôn sẵn lòng giúp đỡ bà con xóm giềng. Noi gương ông bà, bố mẹ, hai chị em Hà luôn sống chan hoà, đoàn kết, yêu thương và giúp đỡ mọi người. Vì vậy, từ người già đến trẻ nhỏ trong xóm, ai cũng quý mến gia đình Hà.

3. Gia đình Khuê nhiều đời nay đều làm nghề mộc và kinh doanh đồ gỗ. Những sản phẩm bằng gỗ luôn có một sức hút rất lớn đối với Khuê. Khuê thường dành thời gian rảnh rỗi ở xưởng mộc gia đình để học hỏi thêm về nghề của ông cha. Khuê mong sau này sẽ thi đỗ vào ngành điêu khắc để có thể phát huy hơn nữa truyền thống gia đình.

1. Gia đình các bạn Nam, Hà, Khuê có truyền thống gì? Nam, Hà, Khuê tự hào về truyền thống nào của gia đình, dòng họ mình?
2. Truyền thống gia đình, dòng họ có ý nghĩa như thế nào với Nam, Hà, Khuê?
3. Các em đã làm gì để phát huy truyền thống của gia đình, dòng họ mình?

► **Nêu suy nghĩ của em về câu nói:** Những giá trị, truyền thống tốt đẹp của gia đình, dòng họ sẽ là hành trang vững chắc cho mỗi người khi bước vào đời.

- Mỗi gia đình, dòng họ Việt Nam đều có truyền thống về văn hoá, đạo đức, lao động, nghề nghiệp, học tập,...
- Tự hào về truyền thống gia đình, dòng họ là thể hiện sự hài lòng, hãnh diện về các giá trị tốt đẹp mà gia đình, dòng họ đã tạo ra.
- Truyền thống của gia đình, dòng họ giúp chúng ta có thêm kinh nghiệm, động lực, vượt qua khó khăn, thử thách và nỗ lực vươn lên để thành công.
- Chúng ta cần tự hào, trân trọng, nối tiếp và gìn giữ truyền thống của gia đình, dòng họ bằng hành động và thái độ phù hợp.

LUYỆN TẬP

► Em hãy đọc và thảo luận những tình huống sau:

Tình huống 1: Hoàng là con trai duy nhất trong một gia đình khá giả, làm nghề buôn bán phế liệu ở thị trấn. Công việc của bố mẹ Hoàng có thu nhập cao nhưng vô cùng vất vả. Hoàng không những không giúp đỡ bố mẹ mà còn lười học. Khi được các bạn góp ý, Hoàng còn nói: “Tôi như thế này sao có thể đi thu gom phế liệu được. Sau này, tôi nhất định sẽ không làm cái nghề ấy”.

Em nhận xét gì về thái độ của Hoàng? Nếu là bạn của Hoàng, em sẽ khuyên Hoàng như thế nào?

Tình huống 2: Lan là học sinh của lớp 6A1. Ngày chủ nhật của tuần cuối tháng là ngày mà Lan yêu thích nhất. Vì khi đến ngày đó, Lan cùng gia đình tham gia những việc làm thiện nguyện đầy ý nghĩa như: tặng quà cho các cụ già neo đơn; tặng sách vở, quần áo cho trẻ em cơ nhỡ,... Theo kế hoạch của gia đình trong lần tới sẽ đi đến miền Trung để giúp đỡ những gia đình bị tổn thất nhiều do thiên tai.

Em có suy nghĩ gì về việc làm của bạn Lan cùng gia đình?

► Em hãy tìm những câu ca dao, tục ngữ nói về truyền thống: hiếu thảo, hiếu học, yêu nghề,...

Phân tích ý nghĩa của câu ca dao, tục ngữ mà em thích nhất.

► Em hãy xây dựng kịch bản và sắm vai xử lý tình huống sau:

Giang sinh ra trong một gia đình có truyền thống hiếu học, có trình độ học vấn cao, vì vậy bố mẹ muốn Giang trở thành một nhà khoa học. Giang còn đang phân vân thì được bạn khuyên nên làm theo ý mình, chứ sao phải vì gia đình.

1. Nếu là Giang, em sẽ ứng xử như thế nào với bạn bè?
2. Em sẽ làm gì để thể hiện sự tự hào về truyền thống của gia đình em?

VẬN DỤNG

► Em hãy giới thiệu về truyền thống tốt đẹp của gia đình, dòng họ mình hoặc một gia đình, dòng họ khác mà em biết.

Gợi ý: thông qua bài viết; làm báo ảnh; làm áp phích hoặc làm video,... về gia đình Giáo sư Tôn Thất Tùng hoặc một gia đình tại địa phương em.

► Em hãy vẽ một bức tranh nói về ước mơ của em trong tương lai để duy trì, phát huy truyền thống của gia đình, dòng họ.

Bài 2

Yêu thương con người

Sau bài học này, em có thể:

- Nêu được khái niệm và biểu hiện của yêu thương con người.
- Trình bày được giá trị của yêu thương con người.
- Đánh giá được thái độ, hành vi thể hiện tình yêu thương của người khác.
- Phê phán những biểu hiện trái với tình yêu thương con người.
- Thực hiện được những việc làm thể hiện tình yêu thương con người.

KHỞI ĐỘNG

- Em hãy quan sát hai hình ảnh dưới đây và cho biết em liên tưởng đến câu ca dao, tục ngữ nào về yêu thương con người.

KHÁM PHÁ

- Em hãy đọc câu chuyện sau và trả lời các câu hỏi:

Người bạn mới của lớp

Trà là một học sinh mới chuyển đến lớp 6A1. Trà bé nhỏ, có tật ở chân, nhà lại ở xa trường nên đi học rất khó khăn.

Một buổi sáng, mưa như trút, Trà đến lớp trễ hơn 15 phút với bộ quần áo ướt sũng, tay chân run cầm cập. Ngay lập tức, cô giáo cùng các bạn đưa Trà xuống phòng y tế, sau đó, mượn quần áo để bạn thay cho đỡ lạnh. Cả lớp ai cũng thấy thương Trà.

Cô giáo chủ nhiệm cùng với lớp trưởng sau khi thảo luận đã đưa ra ý kiến: Hằng ngày, những bạn đi học bằng xe đạp sẽ thay nhau đến đón Trà. Cả lớp đều đồng tình hưởng ứng rất nhanh.

Cuối năm học, Trà xúc động nói: “Chính tình yêu thương của cô giáo và các bạn đã giúp mình có nghị lực vượt qua hoàn cảnh khó khăn. Cảm ơn tình yêu thương của cô và các bạn thật nhiều.”

1. Biểu hiện yêu thương con người đã được thể hiện như thế nào trong câu chuyện trên?
2. Theo em, thế nào là yêu thương con người?
3. Tình yêu thương con người mang lại cho ta điều gì?

► Em hãy quan sát những hình ảnh dưới đây và trả lời câu hỏi:

1. Hình ảnh nào ở trên thể hiện tình yêu thương con người và trái với tình yêu thương con người?
2. Em có suy nghĩ gì về những việc làm được đề cập trong các hình ảnh trên?

- **Hãy chọn một thông điệp yêu thương dưới đây để thảo luận về giá trị của yêu thương con người.**

THÔNG ĐIỆP YÊU THƯƠNG

- Đủ nắng hoa sẽ nở/ Đủ yêu thương hạnh phúc sẽ đong đầy. (Khuyết danh)
- Người hạnh phúc nhất là người đem đến hạnh phúc cho nhiều người nhất. (Denis Diderot)

- Yêu thương con người là quan tâm, giúp đỡ và làm những điều tốt đẹp cho người khác, nhất là những lúc gặp khó khăn, hoạn nạn.
- Biểu hiện của yêu thương con người: quan tâm, chia sẻ, cảm thông, hỗ trợ, giúp đỡ, tha thứ, hi sinh vì người khác,...
- Biểu hiện trái với yêu thương con người: nhỏ nhen, ích kỉ, thờ ơ trước những khó khăn và đau khổ của người khác, bao che cho điều xấu, ngược đãi người khác,...
- Yêu thương con người là truyền thống quý báu của dân tộc, ta cần giữ gìn và phát huy.

LUYỆN TẬP

- **Em hãy xử lý các tình huống sau:**

Tình huống 1: Hai bài kiểm tra giữa kì trong buổi học chiều nay làm Minh vô cùng căng thẳng. Về đến nhà, Minh muốn đi chơi với các bạn nhưng thấy mẹ đang tất bật nấu cơm; bố đi làm về với gương mặt mệt mỏi. Minh không biết phải làm sao?

Tình huống 2: Hôm qua, Bình phát hiện gia đình Giang có hoàn cảnh rất khó khăn: bố Giang mất sớm, mẹ bị tai nạn phải nằm một chỗ. Giang và mẹ ở cùng với bà ngoại cũng đã già yếu. Bình rất xúc động và băn khoăn nhiều về hoàn cảnh của Giang.

Tình huống 3: Hôm kia, Bảo đã thống nhất với bố mẹ sẽ quyên góp ủng hộ các gia đình bị thiệt hại bởi lũ lụt một số tiền. Sáng nay, Thảo và Quyền rủ Bảo tham gia buổi liên hoan đội bóng của khối. Bảo không biết phải làm sao?

1. Nếu là các bạn Minh, Bình, Bảo em sẽ làm gì?
2. Em có thể làm gì để thể hiện tình yêu thương con người (đối với người thân trong gia đình, đối với bạn bè, đối với cộng đồng xã hội)?

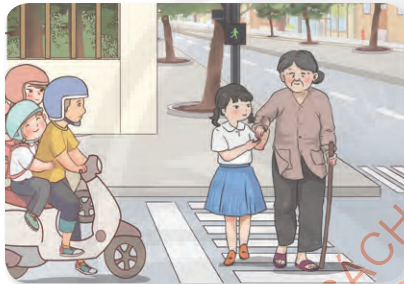
- Em hãy chọn một hình ảnh dưới đây làm em có nhiều cảm xúc nhất và nêu suy nghĩ của em về hình ảnh đó.

Các chiến sĩ công an tận tình giúp đỡ người dân.

Các nữ bác sĩ cắt ngắn mái tóc để lên tuyến đầu chống dịch COVID-19.

Một bạn học sinh dẫn cụ bà qua đường.

Sinh viên tình nguyện tham gia Mùa hè xanh.

- Thực hiện hành động yêu thương.

- Em hãy thực hiện một việc làm thể hiện tình yêu thương đối với người thân trong gia đình và chia sẻ trước lớp.
- Em hãy thực hiện một hành động hay một lời nói cụ thể thể hiện tình yêu thương với bạn bè, thầy cô trong lớp em.

VẬN DỤNG

- Em hãy làm một sản phẩm mang thông điệp yêu thương.

Gợi ý:

- Một tấm thiệp, một bức tranh,...
 - Một bức thư, một bài thuyết trình,...
 - Một tiết mục văn nghệ,...
- (Có thể chọn các hình thức khác để thể hiện sự sáng tạo của em)

- Em hãy kể tên những hoạt động, phong trào có ý nghĩa lan toả tình yêu thương con người ở trường hoặc ở địa phương em. Em đã và sẽ có những hành động cụ thể như thế nào để hưởng ứng những hoạt động, phong trào của trường hoặc ở địa phương em?

Bài 3

Siêng năng, kiên trì

Sau bài học này, em có thể:

- Nêu được khái niệm, biểu hiện, ý nghĩa của siêng năng, kiên trì.
- Đánh giá được sự siêng năng, kiên trì của bản thân và người khác trong học tập, lao động.
- Thể hiện sự quý trọng những người siêng năng, kiên trì; góp ý cho những bạn có biểu hiện lười biếng, hay nản lòng để khắc phục hạn chế này.
- Thực hiện được những việc làm thể hiện đức tính siêng năng, kiên trì trong lao động, học tập và cuộc sống hằng ngày.

KHỞI ĐỘNG

► Chơi trò chơi **Ai nhanh hơn**

Cách chơi: Ai tìm được nhiều câu ca dao, tục ngữ nói về siêng năng, kiên trì trong một thời gian nhất định là người thắng cuộc.

KHÁM PHÁ

► Em hãy đọc câu chuyện và trả lời các câu hỏi dưới đây:

Quan trọng nhất là hành trình...

Năm 6 tuổi, một tai nạn không may khiến Cừ bị mù mắt, thế là phải nghỉ học. Những ngày đầu tự đi đứng, vệ sinh cá nhân, với Cừ là một thách thức. Khi tiếp xúc với chữ nổi, Cừ muốn bỏ cuộc vì quá khó khăn. Rồi Cừ suy nghĩ: nếu mắt không thể sáng lại, mình phải quyết tâm, kiên trì, nỗ lực thường xuyên tập luyện để thích ứng...

Cừ bắt đầu quyết tâm tự học chữ nổi và chủ động tìm kiếm sự hỗ trợ, chia sẻ kinh nghiệm của các anh chị đồng cảnh ngộ qua các clip. Nhờ vào sự siêng năng và kiên trì, Cừ biết đọc, biết viết, biết sử dụng máy tính và làm nhiều đồ dùng bằng tay. Không những vậy, Cừ còn học đàn và vừa chơi đàn vừa hát rất hay. Mỗi lúc gặp khó khăn, trở ngại, Cừ thường tự nhủ: Quan trọng nhất không phải là điểm xuất phát mà là hành trình cố gắng thường xuyên, liên tục và không ngừng vượt khó...

Hôm nay, được tuyên dương và trao tặng bằng khen dành cho gương mặt thiếu niên kiên trì, vượt khó, vươn lên, Cừ cảm thấy thật tự hào về những gì mình đã không ngừng cố gắng. Nước mắt rơi ngọt ngào trên má và nụ cười thật tươi của Cừ làm ai nghe đến câu chuyện của Cừ cũng đọng đầy hạnh phúc.

Sơn Huỳnh

1. Vì sao Cừ được trao bằng khen?
2. Từ câu chuyện của Cừ, em rút ra được bài học gì cho bản thân?

► **Hãy nêu suy nghĩ của em về các câu danh ngôn sau:**

- Trên đường thành công không có dấu chân của kẻ lười biếng. (Lỗ Tấn)
- Nghị lực và kiên trì sẽ chiến thắng tất cả!. (Benjamin Franklin)

Dựa vào hai câu danh ngôn trên, em hãy tự đánh giá về sự siêng năng, kiên trì của bản thân em đạt và chưa đạt như thế nào?

► **Em hãy quan sát các hình ảnh dưới đây để xác định biểu hiện của siêng năng, kiên trì và chưa siêng năng, kiên trì.**

Ngoài những biểu hiện trên, hãy kể thêm những biểu hiện khác của siêng năng, kiên trì trong lao động, học tập và sinh hoạt hằng ngày mà em biết. Theo em, siêng năng, kiên trì sẽ mang lại ý nghĩa gì?

- Siêng năng là làm việc tự giác, cần cù, chịu khó thường xuyên của con người.
- Kiên trì là làm việc miệt mài, quyết tâm giữ vững ý chí, làm đến cùng dù gặp khó khăn trở ngại.
- Siêng năng, kiên trì giúp con người vượt qua khó khăn, thử thách và hướng đến thành công.
- Để rèn luyện tính siêng năng, kiên trì, em cần học tập chuyên cần, chăm chỉ rèn luyện kĩ năng sống, không ngừng hoàn thiện hành vi, thái độ và sự ứng xử trước những khó khăn và thách thức.

LUYỆN TẬP

► Đọc tình huống và thực hiện theo yêu cầu.

Tình huống 1:

Hôm nay trời mưa to, em lưỡng lự không biết có nên đi học võ hay không.

Em chọn cách ứng xử nào? Vì sao?

Tình huống 2:

Đêm khuya và bên ngoài trời rất lạnh, em còn bài tập chưa làm xong. Em phân vân không biết nên đi ngủ hay là tiếp tục làm cho xong các bài tập.

Em chọn cách ứng xử nào? Vì sao?

Tình huống 3:

Hùng đang dọn dẹp nhà của thì Tuấn sang chơi. Tuấn rủ: “Đi đá bóng đi, cả tuần học rồi, chủ nhật phải được tự do, thoải mái chút. Lần nào sang cũng thấy cậu làm việc nhà là sao?”

Nếu em là Hùng, em sẽ nói gì với Tuấn? Vì sao?

Tình huống 4:

Vào năm học mới, Hoa đặt mục tiêu trở thành học sinh giỏi toán. Vì vậy, bạn luôn cố gắng giải thêm các bài tập khó. Một lần, thấy Hoa đang loay hoay tìm lời giải cho một bài toán khó, Mai đưa cho Hoa cuốn sách *Giải bài tập Toán 6* và nói: “*Cậu chép đi cho nhanh, việc gì phải tốn thời gian suy nghĩ*”.

Em có đồng ý với ý kiến của Mai không? Vì sao?

Tình huống 5:

Hai tháng nữa là đến Hội khoẻ Phù Đổng toàn trường, Minh muốn thử sức ở cự li chạy 1 000m dành cho nam. Hoàng khuyên: “*Minh không nên tham gia vì ở trường có rất nhiều người chạy nhanh lắm*”.

Em sẽ đưa ra lời khuyên với Hoàng như thế nào?

► Liên hệ bản thân:

- Hãy liệt kê những việc em làm hằng ngày. Em thấy mình đã siêng năng chưa? Vì sao?
- Em đã từng nỗ lực hết sức vượt qua khó khăn để kiên trì hoàn thành một công việc hay chưa? Nếu có, hãy chia sẻ về điều đó.

VẬN DỤNG

► Thiết kế khẩu hiệu:

- Em hãy thiết kế một khẩu hiệu về siêng năng, kiên trì trong học tập, lao động và các hoạt động khác của em và bạn bè.
- Em hãy ghi nhớ khẩu hiệu này và thực hành nó trong những tình huống hay hoàn cảnh khác nhau mà bản thân gặp phải.

► Thực hiện một trong các gợi ý sau:

- Em hãy tìm câu chuyện kể về sự siêng năng, kiên trì của một bạn cùng tuổi mà em biết. Sau đó, chia sẻ với bạn thân hoặc viết đăng trên báo tường của lớp.
- Em hãy trồng một hạt giống bất kì, chăm sóc và theo dõi sự trưởng thành của cây. Sau đó, chia sẻ niềm vui với người thân, bạn bè. Từ đó, tiếp tục thử nghiệm gieo trồng nhiều hạt giống hơn dựa trên điều kiện của gia đình, lớp học.

Tôn trọng sự thật

Sau bài học này, em có thể:

- Nêu được một số biểu hiện của tôn trọng sự thật.
- Giải thích được vì sao phải tôn trọng sự thật.
- Luôn nói thật với người thân, thầy cô, bạn bè và người có trách nhiệm.
- Không đồng tình với việc nói dối hoặc che giấu sự thật.

KHỞI ĐỘNG

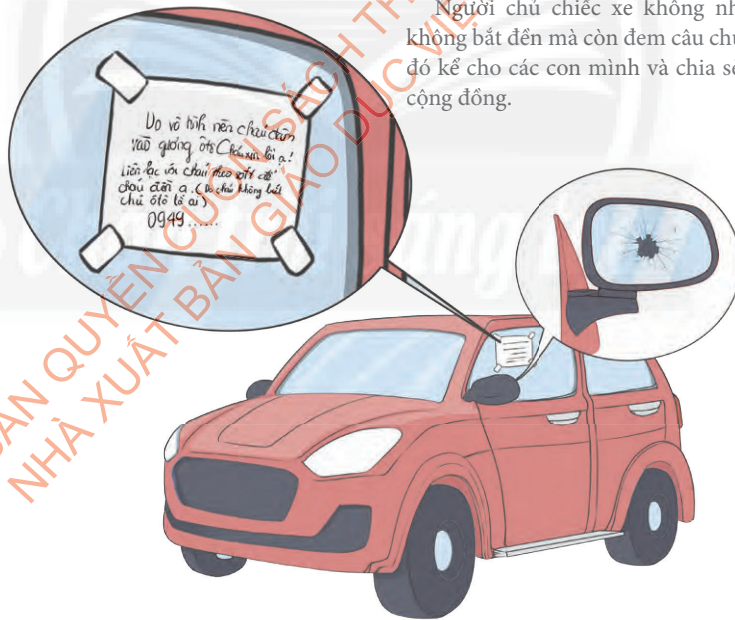
Em hãy đọc thông tin dưới đây và trả lời câu hỏi:

THÔNG TIN

Một học sinh trung học ở Hải Phòng, sau khi vô ý làm vỡ gương ô tô đã để lại tờ giấy ghi số điện thoại kèm lời xin lỗi chân thành:

“Do vô tình nên cháu đâm vào gương ô tô. Cháu xin lỗi ạ. Liên lạc với cháu theo số điện thoại để cháu đền ạ (do cháu không biết chủ ô tô là ai) 0949...”

Người chủ chiếc xe không những không bắt đền mà còn đem câu chuyện đó kể cho các con mình và chia sẻ với cộng đồng.

Nêu suy nghĩ của em về việc làm của bạn học sinh trong thông tin trên.

KHÁM PHÁ

► Em hãy đọc câu chuyện và trả lời các câu hỏi dưới đây:

Một nhà thơ chân chính

Ngày xưa, ở vương quốc Dagestan có một ông vua rất bạo ngược. Khắp nơi truyền đi bài hát lên án thói hống hách, bạo tàn của nhà vua.

Rồi một ngày, bài hát lọt đến tai vua. Vị vua ra lệnh tìm cho được tác giả bài hát để xử tội. Truy tìm không ra, vị vua ra lệnh tổng giam tất cả nhà thơ và nghệ nhân hát rong cả nước.

Sau đó, nhà vua ra lệnh phải hát cho vua nghe một bài hát do chính mình sáng tác ca ngợi nhà vua. Tất cả đều cố gắng hoàn thành, riêng có ba nhà thơ kiên quyết không chịu hát. Họ bị tổng giam vào ngục.

Ba tháng sau, vị vua giải ba người ra và cho thêm cơ hội. Một trong ba nhà thơ đã hát ca ngợi vị vua, thế là được thả ra.

Giàn hoả thiêu xuất hiện, một trong hai nhà thơ còn lại cất tiếng hát. Riêng người cuối cùng vẫn im lặng, vị vua ra lệnh: “Trói hắn và thiêu chết!”

Cuối cùng, nhà thơ cũng cất vang tiếng hát. Đó là lời hát phôi bày nỗi thống khổ của người dân, phê phán thói xấu của nhà vua,... Tiếng hát vang lên, cả hoàng cung rung động cùng với ngọn lửa bùng bùng bốc cháy như giận dữ. Nhà vua bất ngờ hét lên: “Dập tắt lửa! Ta không thể mất nhà thơ chân chính độc nhất của đất nước này”.

(Theo Truyện cổ dân gian Nga)

1. Khi bị nhà vua bắt, các nhà thơ và nghệ nhân hát rong đã hành động như thế nào? Vì sao?
2. Việc chấp nhận cái chết của nhà thơ cuối cùng cho thấy ông là người như thế nào?
3. Theo em, thế nào là tôn trọng sự thật? Nêu một số biểu hiện của tôn trọng sự thật.

► Quan sát hình ảnh và trả lời các câu hỏi sau:

1. Em có nhận xét gì về nội dung trao đổi của các bạn trong hai hình ảnh trên?
2. Từ câu chuyện của các bạn trong hai hình ảnh trên, em hãy cho biết vì sao chúng ta phải tôn trọng sự thật?

- Tôn trọng sự thật là suy nghĩ, nói và làm theo đúng sự thật, bảo vệ sự thật.
- Biểu hiện của người tôn trọng sự thật là người sống ngay thẳng, thật thà, nhận lỗi khi có khuyết điểm.
- Tôn trọng sự thật là đức tính cần thiết, quý báu, giúp con người nâng cao phẩm giá bản thân, góp phần tạo ra các mối quan hệ xã hội tốt đẹp, được mọi người tin yêu, quý trọng.
- Để tôn trọng sự thật, chúng ta cần nhận thức đúng, có hành động và thái độ phù hợp với sự thật. Ngoài ra, còn phải bảo vệ sự thật, phản ứng với các hành vi thiếu tôn trọng sự thật, bóp méo sự thật.

LUYỆN TẬP

Em hãy đọc tình huống và trả lời câu hỏi sau:

Tình huống 1: Lớp 6E là lớp cuối cùng nộp sản phẩm của phong trào Kế hoạch nhỏ. Khi mang sản phẩm xuống khu tập trung phế liệu, nhìn danh sách các lớp đã nộp, Tú thấy lớp mình chỉ kém lớp 7C có 1kg. Cô Tổng phụ trách lại vừa đi ra ngoài. Tú nói với Huyền: “Hay là mình khai tăng lên 2kg để được vị trí số 1”. Huyền kiên quyết phản đối và ghi đúng khối lượng sản phẩm của lớp mình.

Em đồng tình với ý kiến của bạn Tú hay bạn Huyền? Vì sao?

Tình huống 2: Vào giờ ra chơi, do chạy nhanh nên Nam đã vung tay làm vỡ lọ hoa. Lúc này, chỉ có An nhìn thấy do các bạn khác đang chơi bên ngoài. Sợ bị phạt, Nam nói với An giấu kín chuyện, đừng nói cho ai biết.

1. Em có đồng tình với hành động của bạn Nam không? Vì sao?
2. Nếu là An, em sẽ làm gì?

Tình huống 3: Hà và mẹ đang đứng đợi xe buýt. Có một cụ già mù bán vé số lại gần và nói: “Chỉ có mười nghìn thôi, cô chú mua hộ tôi một tờ với!”. Một anh thanh niên gọi lại và mua cho cụ. Hà thấy anh thanh niên đó rút 6 tờ vé số nhưng chỉ đưa cụ già 50 nghìn đồng. Hà vội nói với anh thanh niên: “Anh có trả nhầm tiền cho cụ không ạ?”.

1. Nêu nhận xét của em về hành động của anh thanh niên.
2. Bày tỏ thái độ của em với hành động của bạn Hà.

VẬN DỤNG

► Em hãy bình luận các câu ca dao sau:

1. Những người tính nết thật thà
Đi đâu cũng được người ta tin dùng.

2. Của phi nghĩa có giàu đâu
Ở cho ngay thẳng giàu sau mới bền.

(Ca dao)

(Có thể lựa chọn các hình thức khác như hò đối đáp, đọc vẽ,... để thể hiện sự sáng tạo của em.)

► Em hãy thiết kế tấm thiệp và cam kết thực hiện thông điệp trong tấm thiệp đó.

Em hãy thực hiện theo các gợi ý dưới đây:

2. Thiết kế thành một
tấm thiệp để tặng cho
bạn thân nhất
của em.

1. Tìm một
câu nói, lời phát
biểu... ấn tượng
về tôn trọng sự
thật.

3. Cam
kết với
bản thân
thực hiện đúng
như câu nói, lời phát
biểu đó trong các hoạt
động của cá nhân em.

Tự lập

Sau bài học này, em có thể:

- Nêu được khái niệm tự lập.
- Liệt kê được các biểu hiện của người có tính tự lập.
- Hiểu được vì sao phải tự lập.
- Đánh giá được khả năng tự lập của bản thân và người khác.
- Tự thực hiện được nhiệm vụ của bản thân trong học tập, sinh hoạt hằng ngày, hoạt động tập thể ở trường và trong cuộc sống cộng đồng; không dựa dẫm, ỷ lại và phụ thuộc vào người khác.

KHỞI ĐỘNG

► **Câu thơ sau thể hiện đức tính gì?**

Bàn tay ta làm nên tất cả
Có sức người sỏi đá cũng thành cơm.

(Hoàng Trung Thông)

KHÁM PHÁ

► **Em hãy đọc câu chuyện sau và trả lời câu hỏi:**

Làm bất cứ việc gì

Trước khi ra đi tìm đường cứu nước, Bác Hồ còn rất trẻ, mang tên Nguyễn Tất Thành. Lúc đó, anh Thành có một người bạn thân tên là Lê. Một lần, cùng nhau đi chơi phố, đột nhiên anh Thành nhìn thẳng vào mắt bạn và hỏi:

– Anh Lê, anh có yêu nước không?

Câu hỏi đột ngột khiến anh bạn ngạc nhiên, lúng túng trong giây lát rồi trả lời:

– Tất nhiên là có chứ.

– Anh có thể giữ bí mật không?

– Có.

– Tôi muốn sang Pháp và các nước khác. Sau đó xem xét họ làm như thế nào, tôi sẽ trở về giúp đồng bào chúng ta. Nhưng nếu đi một mình, thật ra cũng có điều mạo hiểm như khi ốm đau. Anh muốn đi với tôi không?

– Nhưng bạn ơi, chúng ta lấy tiền đâu mà đi?

– Đây tiền đây. – Anh Thành vừa nói, vừa xòe rộng hai bàn tay – Chúng ta sẽ làm việc, chúng ta sẽ làm bất cứ việc gì để sống và để đi. Thế anh cùng đi với tôi chứ?

Bị lời cuốn vì lòng hăng hái của bạn, anh Lê đồng ý, nhưng sau khi nghĩ lại về cuộc phiêu lưu trên thì anh Lê không đủ can đảm để giữ lời hứa.

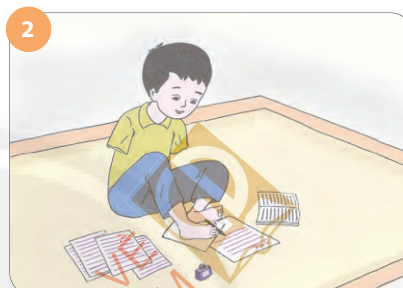
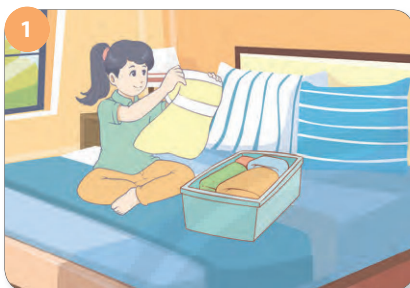
Vài ngày sau, người thanh niên Nguyễn Tất Thành đã ra đi tìm đường cứu nước...

(Theo Bác Hồ kính yêu, NXB Kim Đồng, 1980)

1. Vì sao Bác Hồ có thể ra đi tìm đường cứu nước chỉ với hai bàn tay trắng?
2. Theo em, thế nào là tự lập?

► Em hãy quan sát các hình ảnh dưới đây và nhận xét về hành vi của các bạn.

1. Theo em, đâu là biểu hiện của tự lập? Đâu là biểu hiện của chưa tự lập?
2. Vì sao chúng ta cần phải tự lập? Em hãy tự đánh giá khả năng tự lập của em so với các bạn trong các hình ảnh trên.
3. Tự lập có ý nghĩa như thế nào trong cuộc sống?

- Tự lập là chủ động, tự giác làm các công việc bằng khả năng, sức lực của mình.
- Biểu hiện của tự lập là: tự suy nghĩ, tự thực hiện, tự chịu trách nhiệm về quyết định của mình.
- Tự lập giúp chúng ta tự tin, có bản lĩnh cá nhân, dễ thành công trong cuộc sống, xứng đáng được người khác kính trọng.
- Để rèn luyện tính tự lập, chúng ta cần chủ động làm việc, tự tin và quyết tâm khi thực hiện hành động.

LUYỆN TẬP

- Em hãy quan sát **Bảng kế hoạch hoạt động trong hè** và nhận xét về tính tự lập của bạn Hoa.

BẢNG KẾ HOẠCH HOẠT ĐỘNG TRONG HÈ

Lĩnh vực	Nội dung công việc	Biện pháp thực hiện	Kết quả
Học tập	- Học tiếng Anh - Làm bài tập hè	- Học 5 – 7 từ mới mỗi ngày - 2 – 3 môn mỗi ngày	- Thuộc được 100 từ mới - Hoàn thành bài tập hè
Lao động	- Dọn dẹp nhà cửa - Chăm sóc vườn cây của bà nội	- Quét nhà mỗi ngày, tự rửa chén bát sau khi ăn - Tưới cây hằng ngày	- Đôi lúc quên không quét nhà - Vườn cây xanh tốt
Sinh hoạt hằng ngày	- Rèn luyện sức khỏe	- Chạy bộ quanh công viên mỗi ngày	- Chỉ thực hiện được 2 tuần đầu
Hoạt động tập thể	- Tham gia hoạt động tập thể	- Đăng kí tham gia sinh hoạt Đội ở phường	- Có thêm được nhiều bạn mới, múa đẹp hơn

► **Đọc các tình huống dưới đây và trả lời câu hỏi:**

Tình huống 1:

Nhà An ở gần trường nhưng bạn ấy hay đi học muộn. Khi lớp trưởng hỏi lí do, An luôn nói: “Tại bố mẹ không gọi mình dậy.”

1. Em có đồng tình với An không? Vì sao?
2. Nếu là bạn của An, em sẽ làm gì?

Tình huống 2:

Đọc đề bài toán, có chỗ không hiểu, Hùng rủ Tâm đến nhờ cô giáo hướng dẫn. Tâm khuyên Hùng không nên làm như vậy.

1. Em có đồng tình với Tâm không? Vì sao?
2. Nếu là Hùng, em sẽ làm gì?

Tình huống 3:

Khi được cô giáo phân nhóm để thực hiện các nhiệm vụ học tập, Đạt nghĩ rằng làm việc nhóm sẽ dẫn tới sự ỷ lại, dựa dẫm vào người khác nên không tích cực tham gia.

1. Em có đồng tình với Đạt không? Vì sao?
2. Nếu là bạn của Đạt, em sẽ nói gì với Đạt?

► **Lập kế hoạch thể hiện tính tự lập.**

- Để chuẩn bị tham gia đợt cắm trại trong 3 ngày, em hãy lên kế hoạch cụ thể, chi tiết cho từng nhiệm vụ mà em sẽ thực hiện.
- Tưởng tượng bố mẹ đi công tác trong 1 tuần. Em sẽ lên kế hoạch và sống như thế nào khi không có bố mẹ ở nhà?

VẬN DỤNG

- **Em hãy xây dựng và thực hiện kế hoạch khắc phục những biểu hiện thiếu tự lập của bản thân.**
- **Em hãy viết một lá thư ngắn hoặc một đoạn văn ngắn nhắc nhở bản thân tự lập hơn mỗi ngày.**